

APEL U IME RAZUMA, ZA HRVATSKU SVIH NAS

09. studenoga 2013., Zagreb - Međunarodni dan borbe protiv fašizma, antisemitizma i ksenofobije i početak kampanja protiv širenja mržnje i netolerancije u RH

U listopadu 1938. godine, 15 tisuća Židova poljskog podrijetla protjerano je iz Njemačke i iskrčano na poljskoj granici. Desničarska antisemitska poljska vlada, koja je govorila o vlastitome "židovskom pitanju", odbila ih je primiti. Njih oko 5 tisuća ostalo je na ničijoj zemlji. U znak osвете sedamnaestogodišnji **Herschel Grünspan**, kojem su protjerali roditelje, izvršio je 7. studenoga atentat na konzula njemačkoga veleposlanstva u Parizu, ubivši ga hicima iz pištolja. Nacistička je stranka to proglasila dijelom svjetske židovske urote i u noći s 9. na 10. studenoga organizirani su "spontani" protužidovski izgredi, po razbijanju stakala izloga kasnije nazvani *Kristalna noć*. **Uništeno je i opljačkano najmanje 7 tisuća trgovina, oskvrnjena su židovska groblja, spaljeno 177 sinagoga i ubijen 91 Židov. Oko 30 tisuća Židova uhićeno je i odvedeno u koncentracijske logore. Potkraj godine većinu su pustili, no tisuću je osoba u međuvremenu izgubilo živote.**

Danas se taj dan, **9. studenog**, obilježava kao **Međunarodni dan borbe protiv fašizma, antisemitizma i ksenofobije**. A s obzirom na događaje koji se zadnjih nekoliko mjeseci odvijaju u hrvatskom javnom prostoru, počev **od antićirilичne histerije pa sve do amenovanja referenduma usmjerenog na suzbijanje prava jedne druge manjine**, obilježavanje ovog dana više je od pukog simboličkog sjećanja.

"Danas se, nažalost, ne radi samo o sjećanju na žrtve, nego i podsjetniku na sve moguće žrtve isključivanja i diskriminacije u hrvatskom ali i u drugim europskim društvima", istaknula je **Marina Škrabalo** iz *GONG*-a na **konferenciji za novinare**, organiziranoj od strane **mreže civilnih udruga Platforma 112** povodom rečene obljetnice, ali i u kontekstu aktualnih događanja u Hrvatskoj, u trenutku "kada se još jednom dovode u pitanje najvitalniji interesi demokratskog društva, a to su slobode i sigurnost svih građana i građanski Republike Hrvatske."

Skup u Domu HDLU-a bio je i najavu početka **kampanje protiv širenja mržnje i netolerancije u današnjoj Hrvatskoj**.

Na početku skupa, organiziranog *povodom 75. godišnjice Kristalne noći i Međunarodnog dana borbe protiv fašizma, antisemitizma i ksenofobije*, **govor je održao Borisa Braun**, umirovljeni hrvatski sveučilišni profesor, dugogodišnji član Židovske općine Zagreb koji je preživio holokaust.

/ Braun je 1942. godine uhićen zajedno s cijelom obitelji. Nakon toga je proveo sedam mjeseci u ustaškom zatvoru u Savskoj ulici, preživio Auschwitz i kraj rata dočekaao u jednom njemačkom logoru. U Auschwitzu su mu ubijeni roditelji i rodbina /

“Moja poruka današnjim generacijama u Hrvatskoj je ono što sam rekao na samom početku. Savjet je da dobro razmisle o svakoj stvari. Nemojte prihvatiti ni ljubav niti mržnju bez razmišljanja” naglasio je **Borisa Braun** tijekom skupa, čiji govor u nastavku donosimo u cijelosti:

“Recite mi na kojim notama se pjevaju srpske narodne pjesme a na kojim hrvatske? I židovske pjesme se na istim notama pjevaju. I talijanske i njemačke. O svom preživljavanju mogu puno toga pričati. Roditelji su mi nestali u *Auschwitzu*. Tete, stričevi i mnogi drugi članovi obitelji. Ne samo oni; tamo su nestali brojni ljudi. Kako su nestali? Slučajno sam vidio jedan krematorij. Za vrijeme rata rekao sam im da sam električar u pokušaju da se izvučem iz svega. Otišao sam u Poljsku gdje sam nekoliko dana radio za Poljake koji su imali električarsku jedinicu. Baš za to vrijeme u jednom logorskom krematoriju je zakazao lift, pa ga je čitava grupa od četiri-pet električara, zajedno sa mnom, išla popravljati. Dok smo radili na liftu dovedena je jedna grupa "kažnjenika" odnosno "osuđenika" odnosno ljudi poput mene ili vas.; Židova, političkih zatvorenika, poljskih nacionalista, Roma...

Ta grupa se spuštala prema dolje, u neku vrstu podruma. Bili su okruženi drugim zatvorenicima u uniformama i SS-ovcima, koji su im rekli da se skinu. Rekli su im da sve lijepo slože na jednu hrpu i da zavežu vezice cipela, tako da ih poslije mogu lakše pronaći.

S lijeve strane su bila velika dvokrilna vrata, iza kojih je bila četvrtasta prostorija s tuševima na stropu. Ne znam točne dimenzije. U sredini prostorije nalazila su se dva stupa, ne betonska, već od pletene, višeslojne žice; unutarnji sloj je bio najtanji, vanjski najdeblji.

Nakon što su se ljudi skinuli, rekli su im da uđu u prostoriju i da će ih oprati. Iza njih su zatvorili, ako se dobro sjećam, dvokrilna vrata i s vanjske strane stavili veliku gredu, da se onemogući svaki izlazak.

Što se unutra događalo, ne mogu reći, mogu samo zamisliti. **Jedan dio njih je vjerojatno očekivao vodu, ali vode nije bilo.**

Odjednom je, izgleda, u obadvije cijevi ubačeno sredstvo za trijebljenje ušiju, koje je počelo isparavati. Pretpostavljam to, nisam bio unutra.

Je li nastala panika među ljudima? Bilo je sigurno svašta. Neki su se vjerojatno i nadali tome. Jedni su bili bijesni, lupali su...

Probajte zamisliti da ste vi unutra. Što bi vi napravili? Ja ne mogu. Mogu samo zamisliti svoga oca.

Zadnje riječi koje je napisao svojoj kćerki bile su: **"Nemojte se ništa žalostiti. Mi smo stari, mi tamo moramo otići prije vas..."** To je napisao tu u Zagrebu, u Savskoj.

Upravo je zbog toga, smatra **Sanja Tabaković-Zoričić** iz Židovske općine Zagreb, iznimno bitno podsjećati na ono što je prethodilo *Kristalnoj noći*. **"Indiferentnost većine šutećih ljudi je, među ostalim, omogućilo epske razmjere holokausta. To dokazuje da se ne smije šutjeti, jer šutnja izaziva bujanje ksenofobije u društvu i mi to trebamo spriječiti"**, smatra Sanja Tabaković-Zoričić.

Sociologinja i psihologinja **Mirjana Krizmanić** kazala je kako se u Hrvatskoj ponovno podiže prijeteca magla netolerancije i mržnje prema *Drugima*. "Kad šutimo i okrenemo glavu i mi sudjelujemo u izradi omče koja bi se u budućnosti mogla naći i oko našeg vrata. Moramo se stoga boriti protiv toga, a za toleranciju i ravnopravnost svih ljudi", istaknula je Mirjana Krizmanić.

Suzana Ritz, majka pokojnog Luke Ritza koji je postao simbol borbe protiv nasilja i netrpeljivosti u hrvatskom društvu upitala se tko ima pravo na život u današnjoj Hrvatskoj i tko ima pravo odlučivati o tome. "Različitost bi trebala biti bogatstvo ove zemlje i ljudi moraju prihvatiti da postoje drugačiji od njih, bilo da je riječ o načinu odijevanja, glazbi koju slušaju, manjini kojoj pripadaju...", istaknula je Suzana Ritz, dodajući kako je činjenica da dobar dio roditelja u Hrvatskoj danas odgaja svoju djecu u mržnji, što je neprihvatljivo.

Renato Matić, sociolog i branitelj smatra kako je dizanje glasa protiv ovakvih događaja u hrvatskom društvu zapravo vrhunski čin domoljublja. "Ja sam domoljub jer ne želim da se u Srbiji, Hrvatskoj ili bilo kojoj drugoj zemlji dogodi mogućnost *Kristalne noći*. **Išao sam u rat jer smo bili ugroženi i jer nisam htio dopustiti da budemo zgaženi. Ako smo tada htjeli pomoć i suosjećanje, zašto danas ne činimo isto? Ovo je trenutak kada se svakom građanu može reći: ako želiš da živimo bolje, pusti druge da žive"**, kazao je Matić, poručivši još jednom svojim suborcima da ovakve i slične inicijative nisu izdajnički čin, nego čin domoljublja.

Drago Pilsel je u svom izlaganju pod naslovom *Sanjam toleratnu i solidarnu Hrvatsku!* istaknuo (izlaganje donosimo u cijelosti)

"Kardinal Antonio Quarracino, nadbiskup mojeg rodnog grada, Buenos Airesa, koji je preminuo u veljači 1998., tjesno je surađivao s argetinskim židovskim

institucijama pa je ostalo važno svjedočanstvo te suradnje: pored njegova groba, u katedrali, napravljen je spomenik sastavljen od djelova hebrejskih molitvenika spašenih iz različitih nacističkih logora za istrebljenje kao i od druge dokumentacije o holokaustu. On je želio da bude tamo, u katedrali.

Njegov nasljednik, a sadašnji papa, nadbiskup i kardinal Jorge Bergoglio, svjedoči da je bio predmetom pritisaka pojedinih skupina da se te stvari prenesu u neki muzej. “Ja nisam na to pristao, pa je sve ostalo na starome mjestu”, kazao je Bergoglio.

O tome, koliko je papi stalo do dijaloga, do međunarodnog uvažavanja, do poštivanja drugoga, govori sljedeća njegova poruka:

“Ključna je rečenica iz Drugog vatikanskog koncila koja kaže da se Bog manifestira u svakom čovjeku (...) a najvažnije što čovjeku treba reći jest da zaviri u sebe.

Rastresenost je procjep u čovjekovoj nutрини, zbog nje se nikada nećer susresti sa samim sobom, ona mu priječi pogled u zrcalo vlastitog srca. I tu je začetak: obuzdati sama sebe. Tu započinje dijalog”.

Pred ovom navalom govora mržnje, netrpeljivosti i preziranja kojeg svjedočimo, u sjećanje mi dolaze drage riječi Vlade Gotovca koje su u potpunoj korelaciji s duhom kojim govori papa Franjo: “Priznati raznolikost znači priznati drugoga. Jedino tako može se onemogućiti svaki egoizam, pa i nacionalni”.

Govoriti o ljudskoj krivnji, zločinu, pokvarenosti, ne smije biti alibi da sebe sačuvamo od razmršavanja zapetljane zbrke ljudskih poslova.

Ništa čovjek toliko ne priželjkuje kao herojski život. Pitanje je, dakle, ima li među nama dovoljno heroja, dovoljno odvažnosti, dovoljno sebedarija, dovoljno vizije? Postoji li herojski humanizam?

Kao i papa, i ja sanjam tolerantan i pomiren svijet. To možda jest utopija. Ali ja vjerujem da je drugačija Hrvatska moguća.

Povijest nas uči da je ravnodušnost danas ravna zločinu sutra. To su shvatili Njemci koji su šutjeli kada se dogodila Kristalna Noć.

Ja sam u potpunosti uvjeren da bi papa, na ovom mjestu, kada bi se mogao obratiti ljutitim Hrvatima, većini koja ne priznaje prava manjina, kazao da nam trebaju nježnost i snaga. Ili, kako bi rekao Ernesto Che Guevara de la Serna: da se moramo učvrstiti ali bez da izgubimo nježnost.

To je jedini način da obranimo slobodu i da zaštitimo dignitet čovjeka.”

Predsjednik Građanskog odbora za ljudska prava **Zoran Pusić** istaknuo je kako aktualni događaji sa "ćiriličnim" pitanjem mogu izgledati bezazleno. "Mi smo svjesni da nisu bezazleni, ali većina naših sugrađana nije; oni počinju bezazleno,

ali mogu završiti mnogo gorim stvarima", upozorio je Pusić, citirajući riječi koje, smatra, nikad nije dovoljno ponavljati: **"Da zlo pobijedi, dovoljno je da dobri ljudi ne učine ništa."**

Konferencijom za novinare (09.11.2013., Dom HDLU-a), organiziranom od strane mreže nevladinih udruga za ljudska i građanska prava otpočela je **kampanja protiv širenja mržnje i netolerancije u Hrvatskoj.**

Tom je prigodom pročitana zajednički **Apel u ime razuma, za Hrvatsku svih nas**, koji se bavi događajima u Vukovaru a kojeg donosimo u cijelosti:

Apel u ime razuma, za Hrvatsku svih nas

Mnogi kažu, i u pravu su, da je današnja Hrvatska suočena s izuzetno ozbiljnim problemima - ekonomskom krizom, nezaposlenošću, niskom proizvodnjom. To uistinu jesu ozbiljni problemi oko kojih nema prijepora. Samo još moramo izabrati Vladu koja će umjeti iznaći prava rješenja.

Međutim, u Hrvatskoj postoje pitanja koja nas dramatično dijele i suprotstavljaju, a jednako su značajna jer njihovo nerješavanje može dovesti do ugrožavanja temeljnih vrijednosti jednog društva koje tvrdi kako želi živjeti demokraciju. Razbijanje dvopismenih ploča jedan je od gorućih problema s kojima nam se valja ozbiljno suočiti.

Ne događa se, doduše, po prvi put da svjedočimo kako su među nama ljudi koji će ugroziti temeljne vrijednosti demokracije, slobodu i sigurnost građana/ki zbog vlastitih predrasuda ili trenutačne koristi. Izdajničkim i protuhrvatskim proglašavao se svaki pokušaj da se za ratne zločine počinjene nad nehrvatskim stanovništvom utvrdi ime i prezime osumnjičenika koji će pred sudom dokazivati ili osporavati svoju krivnju.

A zapravo, za državu i sve časne ljude koji su je branili od agresije ne bi smjela postojati veća uvreda od sprječavanja privođenja pravdi mogućih počinitelja zločina. Pogotovo se takvo što ne bi smjelo činiti u ime "očuvanja digniteta" Domovinskog rata.

Raskidanje niti koje su tvorile bogatstvo življenja u multietničkom okruženju, započeto brutalnom agresijom na Vukovar u kolovozu 1991., nastavlja se, bez posustajanja, činjenjem ovog grada vječnim taocem grupa i političara kojima je mitologizacija prošlosti važnija od onoga što se događa danas, a trebalo bi osigurati bolje i sretnije sutra.

Prisiljavanje ljudi da ne izađu iz kruga patnje i boli pritom se čini u ime nekih nerazumnih i/ili sebičnih interesa koje počinitelji zovu domoljubljem.

Tko uistinu želi dobro Vukovaru, mora htjeti da se ovaj grad patnik ekonomski i kulturno razvija a njegovi građani i građanke budu nagrađeni spokojnim životom u blagostanju.

*Pripadnici Stožera sigurno bi se uvrijedili da im se kaže kako **razbijanjem ploča i svojim akcijama cementiraju stravična "postignuda" onih koji su***

Vukovar i njegov tolerantni slobodarski duh razarali prije dvadeset godina. Tada su ploče razbijane zbog latinice. Danas je neprijatelj ćirilica.

A što može skriviti neko pismo?! Je li ono odgovorno za to tko njime i o čemu piše?

Mržnja prema ćirilici je, tvrdimo, posljedica nedostatka sustavno provedenog procesa suočavanja s prošlošću i odbijanja da se on ikada dogodi. Svatko bi trebao znati da jedno pismo ne može biti ni zaslužno niti odgovorno za to tko i kakve mudrosti ili gadarije njime ispisuje.

Trebamo li usto podsjetiti, ako je to u ovim prijeporima uopće važno, da je ćirilica i dijelom hrvatske kulturne baštine? Nije li tragično kad se jedan narod odriče dijela svoje bogate kuturne prošlosti u ime dnevnopolitičkih interesa?

Bitno je znati i ne smije se nikad zaboraviti da se iskazivanjem netrpeljivosti prema nekoj manjini i simbolima njezina kulturnog identiteta ograničavaju sloboda, prava i sigurnost njezinih pripadnika, građana i građanki Republike Hrvatske. A u konačnici su ugroženi i pripadnice/i većinskog naroda koje se stalno uvjerava kako su im "oni drugi", iako ih je daleko manje, trajna i opaka prijetnja. Osobe koje se s ovakvim stavom ne slažu, prokazuje se kao izdajnike i nedomoljube.

A mi mislimo da je temeljni problem Hrvatske činjenica da se nezadovoljstvo, strah od siromaštva i neizvjesne budućnosti uvijek uspijevaju vješto preusmjeriti na "dežurnu" manjinu - jednom su to osobe istospolne orijentacije koje ugrožavaju instituciju braka, drugi put Srbi koji svojim govorom i pismom vrijeđaju osjećaje stradalnika, pa će onda krivi biti Romi, pa zaposleni onima koji su bez posla...Lako je većini utvrditi tko je kriva i odgovorna manjina. Pitamo se samo tko je sljedeći?

*Hodemo li dopustiti da stihovi pastora **Martina Niemöllera**, sada s drugim manjinskim skupinama, budu naša stvarnost:*

*Kada su nacisti došli po komuniste,
ja sam šutio;
jer nisam bio komunista.
Kada su došli po sindikalce,
ja se nisam pobunio;
jer nisam bio sindikalac.
Kada su došli po Židove,
ja se nisam pobunio;
jer ja Židov bio nisam.
Kada su došli po mene,
nije preostao nitko da se pobuni.*

*Iza kojih smo mi moralnih načela spremni stati kao osobe i kao članice i članovi
jednog društva i države? Da li onima koji su manjina, dakle u slabijoj poziciji,
treba pomoći da budu ravnopravni članovi ili ih se treba pretvoriti u građane/ke
drugog reda?*

Razmislimo!

Platforma 112 i Građanski odbor za ljudska prava